

Stenogram z III Seminarium Forum Myśli Strategicznej

nt. „Transnarodowe korporacje. Wyzwania XXI w.”

Warszawski Dom Ekonomisty

13 października 2008 r.

Pani prof. Elżbieta Mączyńska

Dzień dobry Państwu. Witam na kolejnym seminarium Forum Myśli strategicznej. Forum to zorganizowane zostało z inspiracji prof. Antoniego Kuklińskiego, Przewodniczącego Polskiego Towarzystwa Współpracy z Klubem Rzymskim. Pan Profesor Kukliński dzisiaj będzie miał główne wystąpienie. Nazywam Elżbieta Mączyńska i jestem prezesem PTE. Na wstępie chciałabym bardzo przeprosić. Dostaliśmy bowiem wiadomość, że Pani Prezes Bochniarz nie będzie dziś obecna, ponieważ musiała nagle wylecieć do USA. Przepraszam bardzo. Ale, chcąc złagodzić tę lukę, przygotowaliśmy dodatkowe materiały, dotyczące dzisiejszej tematyki debaty. Powielone, przekazane Państwu teksty dotyczą współczesnej gospodarki i mniej więcej tego, o czym miała mówić Pani prezes Bochniarz. Szczególnie polecam uwadze tekst dotyczący procesów tworzenia i destrukcji porządku globalnego. Niestety, wiadomość na temat nieobecności Pani Prezes Bochniarz dotarła do nas tak późno, że nie byśmy w stanie niczego już zmienić, więc proszę nam to wybaczyć. Na wstępie chciałabym poprosić Pana Prof. Kuklińskiego, żeby poinformował o naszych zamierzeniach w ramach Forum. Sądzę, że te zamierzenia są tym bardziej istotne, że obecnie świat się trzęsie, kryzys finansowy przelewa się na coraz to nowe obszary. Moim zdaniem, doszło do tego swego rodzaju tsunami m.in. dlatego, że w porę nie myślano o przyszłości, zabrakło scenariuszy prognostycznych. Marginali-

zowanie podejścia strategicznego to niestety cecha naszych czasów. Ma to negatywne następstwa dla gospodarki. M.in. dlatego uruchomiliśmy w Polskim Towarzystwie Ekonomicznym Forum Myśli Strategicznej. Chciałam Państwu przypomnieć, że na pierwszym seminarium w ramach Forum pan prof. Kukliński mówił, że obecny globalny kryzys może oznaczać koniec ery monomocarstwowości USA, koniec monopolistycznej pozycji USA jako supermocarstwa. Dziś ta teza pojawiła się w prasie, w HT. Jak widać w tezy Pana Prof. Kuklińskiego warto się wsłuchiwać. Miło mi poinformować Państwa, że na dyskietchach są książki przygotowywane na ten temat, w różnym układzie, na temat porządku i destrukcji współczesnego świata oraz ogólnie biorąc futurologii. Zachęcam do zainteresowania się tymi CD. Chciałam zwrócić Państwa uwagę na najbliższą konferencję 24 i 25 października w Hotelu Sheraton (szczegóły na stronie internetowej PTE). Konferencję tę, organizowaną wspólnie z MRR, traktujemy jako formę rozwinięcia debaty w ramach Forum Myśli Strategicznej. Teraz oddaję głos panu prof. Kuklińskiemu. Proszę bardzo.

Pan prof. Antoni Kukliński

Dziękuję pani prezes. Witam państwa.

Pan prof. Antoni Kukliński

Witam państwa. Przepraszam, że jestem takim kiepskim substytutem wystąpienia pani prezes Bochniarz, ale tak się złożyło, zresztą wiecie to państwo, łatwo sobie można wyobrazić, jeśli centrala jakiejś korporacji wzywa do siebie prezesa korporacji na Europę środkowowschodnią, to ten prezes po prostu leci. Więc tak się stało. Ja postanowiłem wszystko co się dzieje, ale może jeszcze o jednym, o ciąg dalszy naszego forum. Otóż, ja proponuję żebyśmy w tym roku jeszcze spotkali

się dwa razy. Jeden raz w listopadzie, to się jeszcze ustali datę, na którym będzie panel z udziałem pana prezesa Rybińskiego, to jeszcze nie jest uzgodnione, ale uzgodnimy, na temat węzłów gordyjskich. Więc będziemy mieli taki panel na temat węzłów gordyjskich. Jest tutaj pewne zaawansowane myślenie w tej dziedzinie, a w grudniu będzie panel na temat programu - Albo odwrotnie, w każdym razie ten program ... jest w tej chwili próba, ażeby ukształtować ten program na osi Kancelaria Premiera i Biuro pana ministra Boniego z jednej strony a Ministerstwem Rozwoju Regionalnego z drugiej, to się jeszcze zobaczy. W każdym razie my jako grupa Forum Myśli Strategicznej spróbujemy ten temat podjąć. Przechodząc do dnia dzisiejszego chciałem może tak sformułować temat, że chodzi o rolę korporacji transnarodowych w kształtowaniu porządku globalnego. Jako wstęp pozwoliłem sobie państwu przekazać taki tekst, który został niedawno opublikowany w kwartalniku „Nauk o przedsiębiorstwie”. Mój artykuł - Procesy tworzenia i destrukcji porządku globalnego oraz komentarz pióra prof. Orłowskiego i pana prezesa Rybińskiego. Przeczytacie sobie państwo, jak to mówią poznaniacy - zaś potem, natomiast mnie wydaje, oczywiście ja tu jestem kompletnie nieobiektywny jako współautor tej triady wypowiedzi, to jest przykład takiej eleganckiej dyskusji naukowej na tematy porządku globalnego. Chciałbym powiedzieć, że ja proponowałem, żeby w porządek globalny spojrzeć w kontekście lat 1814-2050. Pierwszy okres tej dyskusji to jest tworzenie i rozwój porządku globalnego w latach 815-914 i tutaj podkreślam, że był porządkiem globalnym, zdominowanym przez ... oraz ideologię demokracji liberalnej, był porządkiem globalnym zdominowanym przez Europę jako wiążący kontynent świata w dominacji

tej ... system kolonializmu, ale na ... największą rolę odegrała Wielka Brytania oraz ideologia ... Był porządkiem globalnym o szczególnie dynamicznej sile rozwoju kapitalizmu przejawiającej w transformacjach technologii, gospodarki, społeczeństwa, itd. W roku 900 wydawało się, że ten porządek globalny będzie trwał więcej. Tymczasem mniej więcej w 914 r. wybuchła pierwsza wojna światowa i zaczęła się tutaj w sensie ... jak to się mówi w ONZ, druga epoka, mianowicie destrukcja porządku globalnego w latach 914-45. Otóż to, 30-lecie, które ... nazywa wojną 30-letnią, to jest druga wojna 30-letnia na kontynencie europejskim miała następujące cechy. Były dwie wojny światowe, było proszę państwa rewolucja bolszewicka, sfinansowana przez niemiecki wywiad, bo Niemcy zapłacili za rewolucją bolszewicką, ale Otóż. Trzecie wydarzenie tego 30-lecia był oczywiście wielki kryzys. Potem mówię o renesansie porządku globalnego w latach 45-85 i mówię, że ten okres globalny w tym okresie miał następujące cechy. Był okresem dominacji teorii ideologii kensizmu oraz ... organizującej gospodarkę światową, był to okres modyfikacji teorii i praktyki wielkiej liberalnej demokracji i tworzenia państwa dobrobytu. Był to okres największego w dziejach boomu rozwojowego gospodarki kapitalistycznej. I był to okres nie tylko negatywnego, lecz także pozytywnego oblicza zimnej wojny. Zimna wojna wzmocniła pozycję Stanów Zjednoczonych i zapewniała kohezję tzw. świata zachodniego. I wreszcie był to okres powstania i rozwoju innowacyjnego i sprawnego systemu organizacji międzynarodowych. Był to okres pluralistycznej ideologii ... Amerykana, która zasługuje w tym czasie na pozytywną ocenę. W tym czasie Amerykanie potrafili łączyć ... mówiąc językiem, także to przywództwo amerykańskie miało jak

najbardziej cechy pozytywne. I był to okres rozwoju myślenia perspektywicznego i wspaniałej plejady charyzmatycznych przywódców. To był okres ... Może się zdziwicie państwo, że ja w tych moich opracowaniach napisałem w poszukiwaniu czasu straconego, dlatego w ćwierćwieczu 85-2010 nie powstał nowy porządek globalny odpowiadający wyzwaniom XXI w. Otóż, to jest zaskakujące, że to 25-lecie ja nazywam czasem straconym. Otóż, wystąpiły w tym następujące zjawiska. Były, to jest okres procesów globalizacji, okres rozwoju cywilizacji informacyjnej, okres rozwoju gospodarki opartej na wiedzy. Co się stało w tym okresie. Nastąpił upadek imperium sowieckiego i zawieszenie zimnej wojny. Otóż mnie się wydaje, ... analogie, były dwie smuty w historii Rosji. Była smuta na początku XVII w. o czym z dumą zawsze powinniśmy mówić, gdzie nasze wojsko rezydowało na Kremlu, najdłużej ze wszystkich obcych wojsk w historii Rosji. I Rzeczpospolita nie potrafiła wykorzystać tego okresu smuty, bo później społeczeństwo ... garnęło się do nas, ponieważ chciało mieć takie same przywileje jak miała szlachta polska i myśmy zaprzepaścili. Podobnie było z okresem, Rosjanie przyjmują ten termin, smuty okresu Jelcyna. Gdyby Zachód okazał się bardziej innowacyjny i pomysłowy, to można byłoby wówczas dogadać się z Jelcynem, można było otworzyć okres demokracji Rosji. To się nie stało. Elity Zachodu nie wykorzystały tej historycznej okazji. Drugą cechą jest gwałtowny rozwój a następnie powolny upadek USA jako ... supermocarstwa. Otóż w tym okresie 2010 Stany Zjednoczone nie zdały egzaminu na globalnego ... I dzisiejsza ... mówi o tym, mówi trochę inaczej to ujmuje, mianowicie, że był okres ... 814-914 i że pierwsza publikacja na temat takiego pełnego zmięczenia ... ukazała się w ... okazuje się. W tej chwili w

roku 2008, patrzymy na potrójny pogrzeb, co jest ... Są trzy pogrzeby jednocześnie, na które patrzymy. Pierwszy pogrzeb to jest pogrzeb neoliberalizmu jako doktryny organizacji gospodarki światowej, to jest powszechne. Drugi pogrzeb, to jest pogrzeb USA jako monopolistycznego mocarstwa, podkreślam monopolistycznego, nie jako mocarstwa, bo to ciągle jest potężne mocarstwo i będzie mocarstwem, ale to nie będzie mocarstwo, które monopolistycznie określa ład światowy. Wreszcie trzecie, to jest okres, w którym pojawia się nowa struktura procesu globalizacji. Ta struktura, że świat jest płaski opiewana przez Friedmana, notabene ukazał się, to jest ... pamiętacie państwo, to jest praca, książka, która przez 6 czy 7 m-cy, stała na liście ... i w Polsce. Otóż to jest doskonała książka, ale ona nie jest jeszcze XXI w. Ten model globalizacji jest właściwie już modelem historycznym. Musi się pojawiać nowy model globalizacji. I to może, i teraz jest pytanie, jak wyglądają mechanizmy wyłaniania się nowego modelu porządku globalnego. Macie pewne rzeczy w tej notatce i teraz przechodzę do korporacji transnarodowych. Otóż proszę państwa, mam dwie uwagi, dwie grupy uwag. Jedna dotyczy korporacji transnarodowych w XX w. Otóż to są następujące uwagi. Były to wielkie korporacje transnarodowe, który były istotnym podmiotem sceny globalnej. Po drugie, te korporacje miały zmysł myślenia strategicznego. Korporacje te miały biura myślenia strategicznego i miały ten zmysł widzenia strategicznego. Po trzecie, te korporacje były siłą napędową procesu globalizacji, niewątpliwym. I one doprowadziły do tego spłaszczenia świata, ja to określe jeszcze inaczej. Tablica Leontiewa, czyli tablica nakładów i wyników w każdej korporacji stała się tablicą globalną, to znaczy, że można nakłady

czerpać z jakiegokolwiek punktu ... ziemi i można produkty sprzedawać w jakimkolwiek ... Przestrzeń zniknęła z tablicy Leontiewa poszczególnych korporacji. To jest ciągle wiek XX. Proszę państwa, ukazała się książka bardzo piękna w Stanach pt. „.....” Imperialne korporacje. Proszę zwrócić uwagę, że w klasycznym modelu nauk społecznych mamy dwa pojęcia. Mamy pojęcie rządu i zarządzania. Rządzenie, to jest związane z państwem. A menedżmentu jest związane z korporacją. Ale pojawiło się teraz bardzo powszechnie używane słowo - ... I m.in. pojawiło się ..., czyli ja tłumaczę to ... jako pewną integrację świata ... i świata menedżment - zarządzania i rządu. Czyli krótko mówiąc w systemie korporacji pojawiły się elementy quasi państwa, czy quasi organizacji również politycznej ... Teraz w XX w. pojawiły się trzy kultury korporacyjne. Kultura amerykańska dominująca, kultura europejska i kultura japońska. I pamiętacie państwo, że w pewnym momencie była taka straszna ..., że właściwie Japończycy to zrobili już taką nową korporację japońską, gdzie trzeba i Amerykanie już mieli ... i był taki okres wydawało się, że Japończycy się i korporacyjni i w ogóle tuż, tuż, żeby zabrać ster świata z rąk Amerykanów. To są lata 80. 70, coś takiego. A w 90. Japonia przegrała całe 10 lat rozwoju i pogrzebała swoją szansą Na to, żeby być liderem świata. I tak samo korporacja japońska straciła swoją szansę, żeby być przodującym warsztatem myślenia korporacyjnego, tylko wrócili z powrotem do łask. Teraz, to jest tożsamość korporacji. W tym okresie symbolem tego okresu jest powiedzenie, że ... co jest dobre dla General Motors jest dobre dla Stanów Zjednoczonych, ale to był okres, w którym jednak korporacje utożsamiały się z pewnym państwem, amerykańskie korporacje utożsamiały się z

interese państwa. I takim pięknym przykładem jest II wojna światowa, gdzie wielu bardzo wybitnych ludzi ze świata korporacji pracowało w ..., pracowało w rządzie amerykańskim, w ... i było tam takie pojęcie ... człowiek, który za swoją pracę w rządzie amerykańskim brał jednego dolara. Jeżeli to sobie uświadomicie od tego wielkiego człowieka korporacji, za dolara pracował, do tego systemu, który w tej chwili jest obecnie, gdzie proszę państwa, czym jest wojna w Iraku. Wojna w Iraku jest najbardziej potężną maszyną rozkradania środków federalnych w historii Ameryki. To jest istota wojny, rozkradanie środków ... I tam oni nie pracują za dolara, oni już pracują za ciężkie dolary. Ale to tak na marginesie. Trzecia sprawa, że w tym okresie pojawiły się dwie filozofie organizacji korporacji transnarodowych, a mianowicie filozofia funkcjonalna i geograficzna. Mianowicie, niektóre korporacje uznały za właściwe, ażeby organizować się funkcjonalnie, to znaczy to jest jedna funkcja i jest administrowana w skali globalnej, a inne korporacje postanowiły tworzyć pewne układy geograficzne i kraje, czy grupy krajów, gdzie ten szef tej korporacji, tej części regionu ma dość duże autonomię w stosunku do centrali. Albo jest ten konsekwentny funkcjonalizm, albo jest ... Przechodzimy do XXI w. Otóż, w dalszym ciągu mamy wielkie korporacje. Tu mnie się wydaje jest u państwa taka tabliczka. Przez kilka lat ... publikował taką tablicę 100 najważniejszych podmiotów ekologicznych świata i w tej tablicy 100 podmiotów jest z grubsza biorąc 50 korporacji, 50 państw. Ci, jest ten dokument, dlatego ja mówię ... że niektóre państwa to są w swojej sile ekonomicznej to są zjawiska rządu państwa. Notabene w tych materiałach jest tam układ taki, że Polsce to jest mniej więcej tyle co korporacja

... Teraz to jest podobno lepiej, Polska się rozwinęła ... ale to nie o to chodzi. Czyli korporacja jest wielkim podmiotem. Natomiast proszę państwa, ta doskonałość strategii myślenia w wielkich korporacjach uległa pewnemu zachwianiu moim zdaniem. Wielkie korporacje, już w tej chwili w XXI w. nie są tak doskonałą maszyną myślenia strategicznego jak były w przeszłości. I m.in. stało się to dlatego, że skorygujcie mnie państwo, że w korporacjach dokonała się rewolucja, mianowicie sprzed 30 laty myśmy wszyscy czytali, że jest ... rewolucja menedżerów. A tej chwili w korporacjach dokonała się ... czyli dokonała się rewolucja akcjonariuszy, którzy domagają się natychmiastowej ... I którzy wiążą ręce menedżmentów, który nie może mówić, że coś jest .. 30 lat, tylko musi zastanawiać się w jaki sposób podtrzymać bieżące notowania korporacji. I to jest proszę państwa, czyli ta rewolucja od menedżmentów do ... sprawia wrażenie, że ta wspaniała, że ta maszyna jeszcze istnieje. To jest jedna z najlepszych maszyn myślenia strategicznego, to jest ciągle najlepszą maszyną, innej maszyny nie ma. Ale ona jest osłabiona. Proszę państwa, osłabił się również ... Otóż korporacje wydawały się w dotychczasowej praktyce, że właściwie rola korporacji przeważa w takich krajach jak Polska, czy kraje europejskie, to de facto, per saldo korporacja podejmuje takie decyzje jakie chce. Notabene trzeba o tym zawsze pamiętać, że korporacje są zwolnione od podatku w sposób generalny. ... Korporacje transnarodowe prowadzą swoją buchalterię w skali globalnej i wykażą zyski i straty nie tam, gdzie one oczywiście są, tylko tam gdzie jest wygodniej je wykazać. Opowiadanie o ulgach podatkowych, to są takie bzdury dla grzecznych dzieci, oni są ... I na tym buchalteria wielkich korporacji, przewaga

wielkich korporacji nad małe przedsiębiorstwo, czy średnie, ono musi, ona ma tylko jedną ..., a ci wielcy ludzie mają ten ... Ale proszę państwa, pojawiła się w tej chwili nowa sytuacja, mianowicie to jest korporacje międzynarodowe w Indiach, w Chinach. Otóż, korporacje w Chinach wielkie międzynarodowe korporacje spotkały się po raz pierwszy z długookresową myślą strategiczną. Państwo, chińskie ma długookresową myśl zasadniczą. Był taki bardzo piękny artykuł, który niedawno czytałem, mianowicie o lokalizacji z zachodnich koncernów przemysłu samochodowego w Chinach. Otóż, lokalizacja zakładów przemysłu samochodowego w Chinach nie była wolną decyzją korporacji, tylko była wymuszona siatka przez państwo chińskie. Proszę państwa, przez jakieś tam cztery, dwa, czy trzy lata temu, gościem Komitetu Polska 2000+ był taki starszy pan, który był kiedyś doradcą wielkich korporacji, a teraz jako hobby zajmuje się myśleniem o przyszłości. Ten starszy pan powiedział nam dwie rzeczy. Powiedział nam o tym, że wszystkie umowy Chińczykom z korporacjami zapewniają to, że po iluś latach nastąpi przejście zarządu tej korporacji w Chinach w ręce Chińczyków. Oczywiście, Chińczycy ci będą urzędnikami wielkich korporacji, ale to będą Chińczycy. Druga rzecz, to powiedział, mianowicie taką, że nie ma nikogo w ... który by bilansował decyzje wielkich korporacji amerykańskich i innych w zakresie ... Mianowicie, czytamy, że taką decyzję zabrano z Meksyku, a teraz z Europy, itd. Otóż, co powiedział nam ten starszy pan. Jeżeli nie ma nikogo ... żeby podsumował te decyzje i zapytał, czy np. strategiczne ogniwa amerykańskiego przemysłu zbrojeniowego, pewnych elementów nie znajdują się tam, nikt nie sumuje tego. Czyli krótko mówiąc, to oblicze imperialnej korporacji zachwiało się w Chinach. To

coś nowego. Podobnie sprawy ... Putin potrafił inteligentny, potrafił stwarzać sytuacje, w których zmusza do ... np. korporacje naftowe na tle eksploatacji na Dalekim Wschodnie złóż gazu ziemnego. Czyli pojawia się ten rys na tym ... imperialnych korporacji. Co jest nowego. Pojawiają się na mapie, zmienia się kultury korporacji transnarodowej. Klasyczna, to nie jest tylko kultura europejska, amerykańska i japońska, to jest już kultury chińska i gdy pojawia się kultura indyjska, i kto wie, czy nie brazylijska, i rosyjska. W każdym razie kultura transnarodowej korporacji staje się pojęciem multikulturowym. Przy czym jest jeszcze jedna rzecz, że fuzje między korporacjami nie są takie łatwe. Fuzje między korporacjami nie są takie łatwe. Fuzja ... pokazała, że fuzja kultury europejskiej, niemieckiej nie jest łatwa. I w tej chwili właściwie obie strony żałują, że to małżeństwo zostało zawarte. Zresztą proszę państwa notowania łącznie tych korporacji są w tej chwili znacznie niższe, niż były w momencie przyjmowania. I to jest kultura korporacji to nie jest taki prosty problem, na tym przykładzie, i warto mi się wydaje przykład mariażu mercedesa z ... I pojawił się, zmierzam do końca, pojawił się problem, że w moim przekonaniu korporacje straciły swoją tożsamość swego związku z krajem macierzystym. Korporacje w tej chwili np. nie ma takiego, żeby spotkali się prezesi korporacji, usiedli razem, jak ratować krach gospodarki amerykańskiej. Korporacje stały się w znacznej mierze obywatelami świata, ale to nie jest specjalne zjawisko pozytywne, ale tak jest. Wreszcie przechodzimy do ostatniej sprawy. Przed kilkunastu laty było spotkanie w Genewie i na tym spotkaniu ja powiedziałem, że światu potrzebna jest nie tylko ..., czyli Organizacja narodów Zjednoczonych, ale ...

Potrzebna byłaby organizacja światowa, na której spotykałoby się prezesi ... korporacji świata i oni byłoby takim drugim ONZ. To jest propozycja, która zawiera w sobie bardzo istotną treść. Mianowicie, korporacje mają tę szczęśliwą sytuację, że są beneficjentami porządku światowego, natomiast od odpowiedzialności za porządek światowy ... To nie my, to państwo. A gdyby powstała taka organizacja to ta organizacja musiałaby powiedzieć, że my ponosimy odpowiedzialność za porządek ... Otóż teraz chciałbym na zakończenie zastanowić się jak wyglądają perspektywy powstania nowego porządku światowego. Mianowicie jeszcze raz powracam, w uproszczonej wersji ... to było 814 - 914, 815 - 914. ... to było 914 - 2008. Co się stanie w ciągu najbliższych 20 lat jak on się wyłoni, to się zobaczy i trzech aktorów jest tworzenia tego nowego porządku globalnego. To są państwa, to są organizacje międzynarodowe, to są korporacje międzynarodowe. Otóż, proszę państwa, w tej chwili widać, że państwo nie jest ..., ono jest potrzebne i że wobec tego, ale tutaj można powiedzieć, że w wieku XXI ważny będzie koncern. tych głównych mocarstw, to znaczy Ameryki, Europy, Rosji, Brazylii i ... Ale czy ten koncern będzie mógł funkcjonować, to nie wiadomo. Czy Chińczycy, ja tak mówię, że przed, za 20 lat nasze dzieci i wnuki będą z rozczuleniem te czasy, kiedy rządził światem Amerykanie, jacy oni bliscy naszej kulturze, jacy oni byli dobrzy, jacy uprzejmie, itd. ... W każdym razie państwo jako element tworzenia ... Drugi element, to są organizacje międzynarodowe. Organizacje międzynarodowe typu ..., tą istotnym elementem porządku światowego. Wreszcie są korporacje międzynarodowe, są potężnym podmiotem i trzeba pamiętać o dwóch rzeczach, że te korporacje są, że tak powiem autonomicznym podmiotem porządku światowego.

towego, ale z drugiej strony te korporacje mają swój udział w kształtowaniu państwa i mają swój w kształtowaniu organizacji międzynarodowych. I teraz podam przykład mojej naiwnej głupoty. Mianowicie, było jakieś tam spotkanie na jakiś tam temat w Brukseli i ja zabrałem głos w dyskusji i zadałem pytanie, a jakie zdanie wobec sprawy korporacje transnarodowe. Dopiero jak zadałem to pytanie to zobaczyłem, to sobie uświadomiłem, że człowiek, który prowadził to spotkanie to jest przedstawiciel ... korporacji, a ja zadałem takie idiotyczne, naiwne pytania. Otóż, w Unii Europejskiej, w OECD, w ONZ itd. itd. wpływ korporacji jest potężny. I teraz dochodzimy do ostatniego pytania, mianowicie czy korporacje transnarodowe wykażą się systemem wewnętrznej solidarności, wykażą się systemem umiejętności myślenia o przyszłości. Ja np. w tej chwili na wszystkie te dyskusje w obecnej sytuacji ja ciągle odpowiadam na to pytanie, że ja ciągle wierzę, że kapitalizm potrafi się obronić i że mechanizmy obrony kapitalizmu zagrają. Ale na wiosnę było spotkanie Związku Banków Polskich na jakiś tam temat i na tym spotkaniu była elita bankowości, i ja zadałem pytanie, panowie wy wszystko wiecie o finansach finansowych, ale powiedzcie mi dlaczego nie ma codziennego kontaktu między amerykańską ... a bankiem europejskim, dlaczego nie ma kontaktu. Otóż proszę państwa ... ze spotkania między ... a Bankiem Europejskim ukazało się jakieś dwa, trzy tygodnie temu w ... Dwa, czy trzy tygodnie temu wielka delegacja ... poleciała do Frankfurtu, żeby rozmawiać z Bankiem Europejskim. Czyli dobrze się musiało nalać w cholewki, żeby przynajmniej na oficjalnej ... Otóż, dodam jeszcze jedną rzecz, pojawia się pytanie czy element solidarności wśród korporacji transnarodowych ukaże się silny, żeby instynkt samozachowaw-

czy zachowania korporacji i świata był możliwy. Proszę państwa, to co się w tej chwili dzieje na naszych oczach, powstaje nowy świat i w powstawaniu tego świata to jest niewątpliwie to co się dzieje, to nie tylko jest kryzys finansowy, nie tylko to jest element kryzysu ekologicznego, to jest kryzys m.in. cywilizacji zachodniej. Fundamentalnych założeń cywilizacji zachodniej. Ale trzeba powiedzieć o jednym, gdyby ta cywilizacja zachodnia prezentowana przez Europę i Stany Zjednoczone wykazała się elementarnym poczuciem solidarności, to ciągle jeszcze Stany Zjednoczone i Unia Europejska to jest więcej niż Chiny, Indzie, itd. itd. Gdyby one działały razem jako wspólnota atlantycka, to w dalszym ciągu w XXI w., ten wiek XXI byłby wiekiem, w którym cywilizacja zachodnia jest potężnie reprezentowana. Oczywiście w tej chwili trzeba rozmawiać z Chińczykami, z Hindusami, itd. itd. natomiast podzielona, ja już nie mówię o wewnętrznych podziałach w Unii, że każdy próbuje. Proszę państwa, kończę. Wydaje mi się, teraz dla tych z państwa, którzy chcą mieć taki podręcznik takiej konwencjonalnej, bardzo dobrej wiedzy o korporacjach transnarodowych to jest książka pani ... „Korporacje transnarodowe”, która ukazała się w ubiegłym roku - 2007, nakładem Towarzystwa, nakładem Polskiego Wydawnictwa Ekonomicznego. Bardzo piękna książka, tyle tylko, że ja powiem, że dla mnie, żeby była książka, to ona musi mieć trzy elementy. Musi być wiedza, wyobraźnia i odwaga. Otóż ta wiedza jest wspaniała, z tą wyobraźnią jest gorzej i z odwagą jest też nie najlepiej. Ale oczywiście dlatego, że ciągle wydaje mi się, że ..., żeby to miało wyobraźnię i dało wyobraźnię i dało wyobraźnię, zresztąAjnsztajn powiedział

kiedyś bardzo pięknie ..., wyobraźnia jest ważniejsza od wiedzy. I na tym kończę, dziękuję bardzo.

Pani prof. Elżbieta Mączyńska

Bardzo dziękuję. Proszę państwa, teraz otwieram dyskusję. My Chcielibyśmy, żeby ta dyskusja nie przekroczyła dwóch godzin. Wobec tego prosiłabym o krótkie wypowiedzi. Chciałam państwa uprzedzić, że jak zwykle rejestrujemy wypowiedzi i jak zwykle zamieścimy stenogram na stronie internetowej PTE. Istnieje oczywiście możliwość autoryzowania wypowiedzi. Zachęcam do przesyłania do nas w wersji elektronicznej tekstów związanych z tematem tej debaty - do zamieszczenia na stronie internetowej. Wobec tego otwieram teraz dyskusję.

Pani Daria Gołębiowska

Panie profesorze inspirujący niesamowicie wykład. Daria Gołębiowska, Szkoła Biznesu Politechniki Warszawskiej. Jeden z kejsów, które omawiam ze studentami, są to menedżerowie, zwykle 7 lat doświadczenia, dotyczy wejścia na Mont Everest. Tragiczny 1996 r. kiedy z dwóch ekspedycji, które wchodziły przewodzonych przez dwóch najbardziej doświadczonych alpinistów na świecie wtedy, zginęli obydwaj liderzy i zginęło bodajże 5 osób wchodzących razem z nimi. I teraz ten kejs analizujemy w trzech płaszczyznach. Z jednej strony mówimy o teorii, kompleks, system ..., z drugiej strony komplementujemy ją ..., czyli w momencie kiedy w tym systemie jeden element pada ze względu na krótką odległość czasową, tak naprawdę jak domino padają wszystkie elementy systemu. Z różnych powodów system może upaść, błąd ludzki, prawa natury, technologia. Czyli możemy powiedzieć, że środowisko biznesu którym operujemy, to jest właśnie tego typu środowisko. A więc upadek siłą rzeczy jest wpisany w definicję tego środowiska.

I ten kejs analizujemy również pod dwoma innymi, na dwóch innych płaszczyznach. Z jednej strony pracy zespołowej, pracy grupowej, tego co pan tutaj odniósł panie profesorze jak rozumiem do tej solidarności, uwarunkowanej przez zaufanie, uwarunkowanej przez umiejętność komunikacji, przez rozumienie różnic kulturowych. Trzecim elementem jest pojedynczy człowiek. Jego odwaga, żeby w tym tragicznym momencie umieć wziąć na siebie przywództwo, którego być może nie sądził, że może wziąć. I teraz tak, w momencie kiedy ten kejs przedstawiamy studentom, żeby zrozumieć na czym polegają mechanizmy funkcjonowania w dzisiejszym środowisku mówię o tym, że 10 lat temu, kiedy jak kończyłam studia był kryzys rosyjski. Wydawało nam się, że dla tej części świata jest to bardzo poważny kryzys. Dwa lata później był kryzys, kiedy pękła bańka internetowa. Dwa lata później był kolejny kryzys. Co dwa lata coś takiego się wydarza. Jak ma się to co dzieje się teraz do tych wszystkich stąpień, które były wcześniej, jak te trzy elementy widziałyby pan, czy coś w ogóle można zrobić.

Pani prof. Elżbieta Maczyńska

Bardzo dziękuję. Proszę bardzo krótko, pan dr Królak.

Pan dr Zygmunt Królak

Zygmunt Królak. Chciałem pogratulować pani prezes, że ma taką szczęśliwą rękę, wybrała taki znakomity dzień na naszą dyskusję. Po tych decyzjach i obradach w Wielkiej Brytanii jak i ... dwa dni przed szczytem europejskim. W stosunku do tego co pan prof. Kukliński mówił odnośnie tych, jak to określił kultur korporacji, to ja miałbym taką uwagę, że zgadzałbym się całkowicie, że trzeba byłoby dodać do tych trzech: amerykańskiej, japońskiej, europejskiej, jeszcze na pewno chińską, bo to jest przyszłościowa, jak i rosyjską. Przy czym mam

pewne uwagi, że w kwestiach kultura, to w związku z tym byłoby dobrze ... typ, albo w tej chwili pazerność. Chciałbym zwrócić uwagę jeszcze szczególnie należałoby, powstało, sytuacja taka jak w 29 r. to podkreśla Stiglitz jest taki rewolucyjny układ, w którym trzeba byłoby pomyśleć o tym, że to co powiedział Stiglitz teraz, a napisał w dwa tygodnie, a to się dzieje, jest podstawową rzeczą, która zmienia i bardzo zmieni w sposób charakterystyczną całą sytuację. Pozwolę sobie przypomnieć to co Stiglitz napisał chyba parę tygodni temu opublikowano tydzień, czy 10 dni a stało się to teraz, że system finansowy tak jak on tutaj określił, pozwolę sobie to powiedzieć, Ameryki przekształcił się w wielkie kasyno dla bogaczy, którzy grają cudzymi pieniędzmi wystawili na szwank cały system nie tylko finansowy, ale gospodarczy i za co wszyscy muszą płacić i to podsumowanie, które zresztą nie tylko Stiglitz jak przewidywali, jest zasadniczą zmianą charakteru, kształtu, a przede wszystkim ... przyszłość. I dziś stąd jest taka znakomita okazja, że mamy okazję dyskutować i mówić przede wszystkim o tej przyszłości. Przy czym, mówiąc o różnych kulturach wolałbym, żeby to było typ, albo pazerność w świetle tego co mówił Stiglitz, zwrócić uwagę na to, że to co w tym tutaj jest, jak daleko to się zmieniło w ciągu tych kilku lat. Chiny przeskoczyły z szóstego na czwarte miejsce, a to co jest tutaj określone przy wielkich koncernach japońskich mam tylko taką uwagę, że z punktu widzenia całej rzeczywiście kultury japońskiej działania i kultury gospodarczej i społecznej w Japonii już istniało to co w tej chwili w Europie i w Stanach Zjednoczonych, w Europie szczególnie, te decyzje ostatnie z przedwczoraj, upaństwowiania tych świętych banków ..., których jeszcze pół

wieku temu dyskutowałem ... to jest niezwykle rewolucyjny układ, ale w kulturze japońskiej podległość koncernów tych, które tutaj wymienione w stosunku do państwa była zupełnie inna i wielka. Szefowie tych koncernów, jak ćwierć wieku temu z nimi dyskutowałem, mówili dla nas zawsze bogiem jest ... Ministerstwo Gospodarki Handlu i w praktyce podporządkowywali się, to jest ta specyfika japońskiego, która w tej chwili w innym kształcie jest przy chińskim, a również przy osobliwym jest przy rosyjskim, a równocześnie mamy to zjawisko europejskiej, które dyktuje to co stało się wczoraj i przedwczoraj na Zachodzie, a co będzie, w jakim to stopniu potwierdzone dwa dni później 15-go na szczycie Unii. Stąd też ważną, istotną jest sprawą, ja już kończę, jak Polska, której przepraszam za to określenie, w dotychczasowych układach my prezentowaliśmy w ciągu tych ostatnich dostępne wasalstwo, to wasalstwo było do idei, do sztucznych układów i do pewnych preferencji, a równocześnie do krajów i układów. W związku z tym, żeby nie przedłużać, ponieważ dzisiaj w gazecie finansowej się ukazał mój artykuł, pt. Zwyciężajmy ..., który mówi, iż w tym układzie poprzez realną gospodarkę, a nie tą spekulacyjną ..., jesteśmy średnim państwem, prawie 40 mln Europy i to my jesteśmy w tym absolutnie w sposób istotny zaangażowani. I ten element też warto było i należałoby uwzględnić i wprowadzić, a generalnie wyprowadzić siebie z tych układów wasalnego, który myśmy się niepotrzebnie i szkodliwy dla nas, wtłoczyli. Przepraszam bardzo.

.

Pan prof. Włodzimierz Bojarski

Tak jak pan profesor był łaskaw powiedzieć, korporacje międzynarodowe wymagały specjalnego klimatu ideologicznego i tym

klimatem był neoliberalizm. I on razem, on tworzył pewną przestrzeń, przestrzeń naukowo-polityczną dla rozwoju tych korporacji i ten niewątpliwy kryzys neoliberalizmu, czy koniec neoliberalizmu znacznie popsuje warunki działania korporacji ponadnarodowych. Ponadto wydaje się, że ten pierwszy krok w tej chwili związany z częściowym upaństwowianiem banków może pójść dalej, bo on może sięgnąć także do strategicznych sektorów gospodarki lub też sektorów usług publicznych i wydaje się, że możemy się zapytać, co te korporacje narodowe, ponadnarodowe zniszczyły w porządku nie tylko światowym, ale europejskim. Moim zdaniem w porządku europejskim korporacje ponadnarodowe zniszczyły ład społecznej gospodarki rynkowej. Jest pytanie, czy kompromitacja tego pseudoładu globalnego, moim zdaniem był to pseudoład globalny, ład ideologii neoliberalnej, ład globalizmu według zasad konsensusu waszyngtońskiego, był to pewien ład. Konsensus waszyngtoński miał jak najbardziej charakter pewnego strukturalnego ładu. Otóż, moim zdaniem, kryzys czy nawet krach, załamanie się tego ładu może oznaczać otwarcie. Wydaje mi się, że my musimy sobie przypomnieć, że my mieliśmy w Europie jednak ład, który sprawdził się przez kilkadziesiąt lat, i nic lepszego nie wymyślono i była to jednak społeczna gospodarka rynkowa. Czy i w jakim zakresie może ona okazać się właściwym systemem ładu dla Europy, dla krajów europejskich w XXI w. to tego nie wiadomo, ale musimy sobie to przypomnieć, że był to jednak ład na gruncie europejskim i ład się sprawdził przez kilkadziesiąt lat, a jego kontrwariant globalistyczny załamał się. Dziękuję za uwagę.

Pani prof. Elżbieta Mączyńska

Dziękuję bardzo. Proszę bardzo panie profesorze.

Pan prof. Kazimierz Kłosiński

Panie profesorze ze skromnością i pokorą muszę powiedzieć, że bardzo mi się podoba pana profesora sposób widzenia i rozumowania i chciałbym ewentualnie poddać pod osąd pana profesora następujące widzenie spraw. Otóż tak, 1648 układ westfalski, to jest koniec układu światowego, w którym możemy powiedzieć, że był strukturą cywilizacyjną. Następują narodziny układu struktury państw suwerennych, które się rozwijają, która to struktura się rozwija, w układ państw zależnych, hierarchiczna struktura ..., pan profesor wspomina tutaj ..., wcześniej można mówić jeszcze o hegemonach, Portugalia, Holandia, następnie pan profesor wymienia tutaj hegemonia Stany Zjednoczone i myśli o tym, że XXI w. przyniesie koniec tej struktury państw suwerennych zhierarchizowanych z układem hegemonicznym. Ja też oczekuję końca XXI w. jako upadku struktury państw, struktury hierarchicznej z hegemonem, przy czym to by się jakby wiązało. Ja uważam, że upadnie w ogóle struktura państw suwerennych. Otóż, ja uważam, że globalizm, globalizacja jest procesem, który prowadzi do upadku państw suwerennych, do struktury państw suwerennych i korporacje transnarodowe są tego instrumentem, przemożnym instrumentem, dominującym instrumentem. Mamy do czynienia jakby z otwieraniem świata, tym instrumentem otwierania świata są m.in. korporacje transnarodowe tak, żeby mogła się realizować racjonalność egzystencjalna w skali świata, bo suwerenne państwa są barierą dla realizacji racjonalności egzystencjalnej w skali świata. Otóż, ja myślę tak, że naturalną sprawą byłoby powiedzieć, to jeśli upadną suwerenne państwa, to będzie jedna jakby całość, ludzkość. Otóż moim zdaniem to byłoby błędne z tej właśnie myśli, że będzie ludzkość, są dążenia do tego,

żeby stworzyć władze światowe, parlament światowy. Taka myśl była od dawna uprawiana, żeby powstał taki światowy, żeby powstały światowe władze. zgłaszają ją z punktu widzenia takiego istnienia dwóch przeciwnych stron i prowadzenia zimnej wojny, bo on myślał, że tylko władze światowe zlikwidują tę nieracjonalność, która się wkrada z konfliktu dwóch stron istniejących stron. Natomiast wszyscy podkreślają, że raczej władze światowe nie powstaną. To co pan profesor mówi o ... to jest koncepcja z którą ja chciałbym się zgodzić, chciałbym, żeby nawet zaistniała. To znaczy, to jest jakby struktura, w której rządzą międzynarodowe organizacje gospodarcze, w tym Światowa Organizacja Handlu, np. Ja spostrzegam takie tendencje, ale nie jestem przekonany, że to zwycięży. Natomiast pytam w takim razie, jeśli nie układ suwerennych państw i nie ludzkość jako całość, to jaka struktura w takim razie. Otóż, mnie się wydaje, że naturalną strukturą do której dąży świat, to jest struktura cywilizacyjna jednak. To znaczy, że te rozważania ... i innych badaczy nad cywilizacjami, to są rozważania, które wziąć trzeba uważnie pod uwagę bo świat likwidując strukturę państw suwerennych zdąża do struktury cywilizacyjnej. Dziękuję bardzo. Ja postaram się napisać tekst na ten temat.

Pan A. Grocholski

To jest olbrzymi temat i w tych korporacjach międzynarodowych mnie się wydaje, że prawie na trzy osobne zebrania by się nadawało analizowanie tych korporacji o których zwykle mówimy ... czy te, które są tu ... ale to co teraz przeżywamy na tej liście np. nie ma międzynarodowych korporacji finansowych. To co się w tej chwili dzieje, to jest przede wszystkim nieodpowiedzialność działania w tych korporacjach. Ale to jak mówię,

to by wymagało osobnego tematu i zaproszenia specjalistów z tej dziedziny. Natomiast jest jeden aspekt bardzo ważny, poruszył pan profesor tych pracowników za jednego dolara. I tu się pojawia w ogóle załamanie tej kultury korporacyjnej o której pan mówił i rozpatrzenie korporacji medialnych w skali świata i jak one formułują obecnie poziom etyki światowej to jest olbrzymi temat i właściwie nie bardzo widać międzynarodowych sił, które mogłyby mieć wpływ na to, bo żeśmy tak uznali, że to są rzeczy związane z prawami człowieka, że można głosić każdą prawdę a ta prawda okazuje się, że wtedy jest głoszona jeżeli się opłaca głosić takie rzeczy, które się najłatwiej sprzedaje, to tutaj nastąpiło załamanie i te olbrzymie procesy które mieliśmy, prezesów tych największych korporacji, którzy okazali się skandalicznie zachowujący, ładujący miliardy do swoich kieszeni, to okazuje się, że można to przez władze jakieś tam sądownicze czy śledcze dotrzeć do tego, ale nie jest uchwycone i że w ogóle takich mechanizm się uruchomił. Niby to mamy te takie quasi masonskie organizacje, które dyscyplinują pracowników, oni się zobowiązują do postępowania według pewnych norm etycznych, ale okazuje się, że to jest wymyślone przez zarządy tych korporacji i dla personelu, ale nie obowiązują te zasady na szczytach i tu mnie się wydaje, że zastanowienie się nad tym jak te media, korporacje międzynarodowe medialne obecną mentalność całej ludzkości prawie manewrują i w to nas wpędzając, byłoby bardzo interesującym studium, ale już socjologicznym chyba, a tu się zajmujemy bardziej ekonomią. Ale tak myślenie wpływa na ekonomię. Zresztą pani wspomniała, że sprawy człowieka i profilu tego przyszłego zarządzającego

bardzo uwzględnianie w programie, to jest bardzo cenna w programach. To tyle.

Pan Sławomir Juszczak

Panie profesorze, z wielką uwagą wysłuchałem pana referatu, wystąpienia i rzeczywiście całkowicie podzielam pogląd, że kultura korporacji jest tym elementem niezwykle istotnym, ale oczywiste jest, że w dzisiejszym świecie, a przynajmniej do tej pory było tak, że jak się interesy ekonomiczne korporacji starły z interesami politycznymi, to często zwłaszcza na Wschodzie wygrywały te względy polityczne. Dzisiaj kiedy następuje rywalizacja tych kultur o przywództwo, wydaje mi się i chciałbym znać zdanie pana profesora, czy w Europie nie istnieje konieczność połączenia mądrości politycznej z mądrością korporacji, po to, żeby maksymalnie zwiększyć szanse Unii Europejskiej na przywództwo świata. I wydaje mi się, że powrót do strategii lizbońskiej, a może nawet wyjście na bardziej otwarte i bardziej odważne pola, byłoby tym elementem bardzo istotnym, zwłaszcza w kontekście zabezpieczeń w systemie bankowym, w dalszym ciągu, żeby nie popełniać błędów amerykańskich, mam na myśli obecny kryzys i po prostu wyjście odważne do przodu, po to, żeby Unia Europejska miała szansę przewodzić światu. Zresztą myślę, że takim bardzo istotnym elementem było to, kiedy był konflikt rosyjsko-gruziński i kiedy właśnie Unia Europejska negocjowała poprzez Francję, rozładowanie tego konfliktu, a nie Stany Zjednoczone. To był taki jakby pierwszy sygnał, że tym bardzo ważnym graczem jednak jest Unia Europejska coraz silniejszym, tylko pytanie, czy mamy szansę jako Europejczycy, żeby właśnie i politycznie i korporacyjnie zdominować to co się dzieje w świecie, bo

rzeczywiście jak Chińczycy wezmą sprawy w swoje ręce, to my możemy się mocno zdziwić. Dziękuję.

Pani prof. Elżbieta Mączyńska

Dziękuję bardzo. Pan dr Jacek Rembiszewski, przedstawiciel sektora finansowego.

Pan dr Jacek Rembiszewski

... wypowiedź nie do mikrofonu ... Mam takie pytanie, ... mam pytania o nowy ład ekonomiczny, ... Otóż jak wszyscy wiemy, główne tempo świata nadawały korporacje, bo drugie pytanie będzie dotyczyło czy ... ale korporacje faktycznie ... nowy ład gospodarczy o zakończeniu tej fazy, która praktycznie w tej chwili się kończy ...

Pan prof. Aleksander Łukaszewicz

Nie ma takiej tezy w redakcji prof. ..., której bym nie poparł, natomiast jedno uzupełnienie chciałbym dodać. Mianowicie trzeba, to jest dość trywialna sprawa, trzeba pamiętać jakie jest materialne podłoże w ogóle powstania wielkiej korporacji. Siła wielkiej skali produkcji uzasadniona określonym rozwojem technologicznym. Od tego się zaczęło. Ale, w związku z tym powstaje pytanie, czy ta siła działała równie racjonalnie we wszystkich sferach życia gospodarczego. W sferze produkcji na pewno tak. Ale w sferze finansów, bankowości, ubezpieczeń, tu zaczynają się wątpliwości, czy ten pęd ku skali wielkiej przedsiębiorstw, grup przedsiębiorstw, koncernów było we wszystkich dziedzinach równie uzasadnione racjonalnością przebiegu procesów gospodarczych i oczekiwaniami beneficjentów. Otóż wydaje się, że tutaj trzeba się nad tym zastanowić, tu powstają pytania i powstają wątpliwości. I na tym tle właśnie dziś, wtedy kiedy kryzys zaczął się w sferze finansów i najbardziej dotkliwie w tę sferę w tej

chwili uderza. Jak głęboko pójdzie, to się okaże, zobaczymy, z niepokojem czekamy. Ale czy działania, przeciwdziałania na przyszłość nie powinny się właśnie skupić na tym, gdzie te przerosty skali pojawiły się najsilniej i okazały się chorobliwe. To wymaga zastanowienia. I jeszcze jedna uwaga uzupełniająca, dotycząca tego o czym była mowa, mianowicie oczekiwanie czy też spodziewanie się nowego ładu. Wydaje mi się, że ten nowy ład zaczął się kształtować i największą nadzieję, ja przypisywałem układom integracyjnym, z Unią Europejską na czele. One rzeczywiście mają szansę na długą metę utworzyć coś w rodzaju nowego ładu światowego będąc dostatecznie silne na to, żeby korporacje podlegały temu, co tytuł pewnej książki głosi Tego często państwa nie potrafią zrobić z wielu powodów i dlatego, że są za słabe i dlatego, że ... nie chciałyby robić. Natomiast w układzie zintegrowanym, takie szanse chyba istnieją. Dziękuję.

Pan prof. Józef Wierzbołowski

Panie profesorze. Po pierwsze ja bym chciał sprowadzić nas na ziemię, bo my podejmujemy problemy światowe i zapominamy, że żyjemy w kraju, w którym od pięciu dni najważniejszym problemem jest czy premier i prezydent polecą dwoma samolotami, czy jednym, a mówię to na tle tego artykułu, który pan pokazał, Polska powinna, Polska ma szansę, itd. Nie, nie ma żadnej szansy. W tak zdezintegrowanych elitach władzy nie ma żadnej szansy. Dlaczego ja o tym mówię. Ja sobie przypomniałem, że niedawno czytałem ... i tam my ciągle pamiętamy ... trójpodział władzy, a ... napisał coś bardzo mądrego innego. Mianowicie, że żaden kraj nie może swoich form, które u siebie wypracował automatycznie przenosić na inne kraje. Teraz ja dlatego o tym mówię, bo po pierwsze. My jesteśmy klasycznym

przykładem kraju, który próbuje w sposób zupełnie automatyczny przejmować pewne wzorce wypracowane w zupełnie innych warunkach, na co zwracał kiedyś uwagę prof. Kula, mówiąc, że w XVII w. nastąpił wielki podział Europy. I teraz, w XXI w. my tak jakby tego podziału nigdy nie było, a zwrócił na to uwagę również prof. ... z pana Uniwersytetu, że najtrwalszą granicą Europy to jest ta właśnie granica, która dzieli Wschód Europy od Zachodu. Polska jest w tym nieszczęśliwym położeniu, że kulturowo należy do Zachodu, a podejrzewam, że cywilizacyjnie do tej wschodniej części Europy i to jest ten rozgardiasz, który u nas panuje. Ja o tym mówię w sposób bardziej ogólny dlatego, że pan użył sformułowania - kryzys cywilizacji zachodniej, a jeden z przedmówców użył słowo - przywództwo świata. Muszę powiedzieć, że w pięknym pana referacie mnie właśnie to zaniepokoiło. Co to jest kryzys cywilizacji europejskiej. To jest kryzys próby narzucenia całemu światu pewnego wzorca, w zachodniej, ja o tym mówię, to jest cywilizacja zachodnia przez ostatnie 250, czy 300 lat spróbowała narzucić światu pewien określony model, który uważa za właściwy. Jeżeli wrócimy do ..., to przecież tam jest napisane, my tu w Europie tworzymy wzorce, które będzie przejmować cały świat i torujemy drogę całemu światu. Ja wracam do ... siłą tak, i to Europa zrobiła włącznie ze Stanami Zjednoczonymi. Siłą próbujemy narzucić pewien określony model. I teraz, jeżeli ja podejmuję pana temat, to mam wrażenie, że przyszłość świata, to jest świat, przyszłość świata, która będzie wyznaczana przez dwa wektory. Jeden wektor, że trzeba się pogodzić z tym, że obok cywilizacji zachodniej, do której ja należę i z której jestem dumny, będą również inne cywilizacje, które mają prawo życia swoim życiem

i tak jak było współdziałanie między państwami, to pan ma zupełną rację, że trzeba się przyzwyczaić do tego, że klasyczne formuły zachodnie, które próbujemy narzucić całemu światu i rozpatrywać cały świat z punktu widzenia tych pewnych kryteriów do których my jesteśmy przyzwyczajeni, że to będzie dalej panowało. Otóż proszę sobie przypomnieć Chin nikomu nigdy nie udało się podbić. Chiny były pięć, czy sześciokrotnie podbijane i w drugim czy trzecim pokoleniu, ci którzy podbili Chiny, byli większymi Chińczykami, niż rdzenni Chińczycy. Czy to jest źle, czy to jest dobrze, to mnie nie o to chodzi, mnie chodzi o pewną trwałość, pewnego odrębnego tworu i ja nie widzę powodu, dla którego zachodnia cywilizacja ma narzucać Chinom swoje wzorce. Nie widzę powodu, dla którego cywilizacja zachodnia ma nie dopuszczać do powstania w Ameryce Łacińskiej wykreowania swojego własnego wzorca, który już się na naszych oczach kształtuje. Zresztą w pięknym układzie, na którym pan był obecny pani prof. Liberskiej, kiedy mówiła o Brazylii. Na tym dopiero tle chciałbym podjąć problem korporacji transnarodowych. One powstały, tu pan ma rację z powodu wielkiej skali. Ale jeżeli podstawowym wyzwaniem była energia, albo produkcja przemysłowa, to ja osobiście zgadzam się z prof. Wierzbickim, że podstawowy konflikt przyszłości, konflikt to własność wiedzy, czyli problem granic własności intelektualnej. To jest problem, który mówiąc o korporacjach, o ..., korporacje transnarodowe zwłaszcza wyciągają wiedzę. Powstaje problem jak będą działać korporacje transnarodowe, w warunkach, w których nastąpią te dwie rzeczy, o których ja teraz powiedziałem. Z jednej strony będzie współistnienie równoprawnych cywilizacji, bez pewnego wzorca narzucanego całemu światu, a z drugiej strony podsta-

wowym konfliktem współczesności będzie nie brak ropy naftowej, tylko brak, zawłaszczenie wiedzy. Bo co to znaczy, że w tej chwili jest kryzys energetyczny, czy my ciągle mówimy o polityce energetycznej. To nie jest w tej chwili to co było 100 lat temu, że trzeba było fizycznie mieć dostęp do węgla. W tej chwili wystarczy mieć dostęp do wiedzy, żeby były alternatywne źródła energii. Kryzys tu się kryje. Nie w tym, że rurociąg pójdzie tam, czy gdzie indziej. W ciągu 15, 20 lat może nie być, podkreślam - może nie być problemu rurociągów. I teraz moje pytanie jest na tym tle do pana profesora. Jak ewentualnie widziałbym pan funkcjonowanie korporacji transnarodowych w dalszym ciągu, ale w świecie, w którym tego rodzaju wektory stanowią pewną prawdopodobny kierunek dalszego rozwoju świata, w którym będzie równoprawne współistnienie różnych cywilizacji, czy normy rządzące zachowaniami ludzi będą nieco inne, a nawet dość znacznie inne na różnych obszarach świata, a jednocześnie podstawowym konfliktem współczesności będzie problem dostępu do wiedzy i zawłaszczania wiedzy.

Pani prof. Elżbieta Mączyńska

Dziękuję bardzo. Proszę pani, czy kogoś pominęłam? Pani pierwsza a pan profesor ...

Pani Ewa Januła-Sztobryn

Ja jestem laureatką nagrody Polskiej Akademii Nauk z Instytutu prof. Wiesława Kudły. Chciałam z racji mojej pracy w Polskich Liniach Lotniczych LOT, przepraszam, że się spóźniłam na spotkanie z panem profesorem. Ja obserwuję obecne zjawiska ekonomiczne. Wpompowanie w gospodarkę amerykańską ponad jednego biliona dolarów, co może pochodzić ze źródeł ..., czyli Federalnego Funduszu Rezerw, jak też mogą to być

tw. puste pieniądze, powoduje że te środki finansowe kiedyś się uwidoczną w postaci nie parytetowości nie pokrycia w konkretnych wartości dodanej w kapitale, czy też w kapitale, który pochodzi o obrotu środkami, czy też od usług. W związku z powyższym gospodarka amerykańska naraziła się dlatego, naraziła się na przyszłościowy jeszcze większy kryzys, dlatego że gdyby nie było wpompowania tych pieniędzy, wtedy cały ..., który jest zgrupowany w ... w co zainwestowała Ameryka, czyli produkcja, aktywa, w zarządzanie, oraz kontrola pozyskiwana tańszą siłą roboczą na terytoriach, gdzie tańsza jest ziemia pod inwestycje, spowodowałyby powtórzenie kryzysu azjatyckiego. Znowu nie wpompowanie pieniędzy spowodowałyby perturbacje na rynku również azjatyckim, dlatego że został rząd amerykański zmuszony do tego i nadal jest zmuszany, żeby te pieniądze inwestować. jak wiadomo przemysł jest napędzany przez militaryzację w znacznym stopniu, jeżeli chodzi o Stany Zjednoczone. Ja przede wszystkim mam do czynienia z korporacją Boeinga, ponieważ pracuję w lotnictwie, Boeing głównie swoje zamówienia to realizuje w sektorze militarnym. Obecnie nie ma takich konfliktów znaczących na świecie, gdzie te środki finansowe mogłyby być uruchamiane. W związku z powyższym jak widać jeden mechanizm interwencjonizmu państwowego jakim jest właśnie militaryzacja, stworzenie dodatkowych miejsc pracy, dla tych ludzie, którzy np. byli niewypłacalni zaciągając kredyty hipoteczne w bankach amerykańskich bo z tego się wziął kryzys, że przestały banki zarabiać na sobie, że nie było dywidend, że ludzie nie płacili, że hipoteki są zawieszane. To są ogromne sumy, stąd nierównowaga ekonomiczna, o czym mówił prezydent Bush niedawno w ... na jego wystąpieniu publicznym. W związku z powyższym jak widzimy, obecnie

w lotnictwie, są to dwie ogromne korporacje Boeing ... czekają na tzw. subsydia. Opóźnione zostały samoloty siedem osiem siedem do Polskich Linii Lotniczych LOT, nie wiadomo kiedy będą, ponieważ nie ma pieniędzy na to, żeby te samoloty zmontować i wysłać na nasz rynek. ... ma ogromne problemy również, ma opóźnione samoloty ... 320, dlatego, że towarzystwo, że korporacja ... to jest udział kapitału amerykańskiego, bardzo nowoczesna zajmująca się najnowszymi technologiami ... kosmologicznymi wystąpiła, powstała korporacja ... to są lotnicze w tej chwili korporacje. Jak zażegnać kryzys, różne są sposoby. Proponuje się oczywiście, jeżeli to rząd amerykański na to wyrazi w przyszłości zgodę, żeby zacząć negocjować z posiadaczami pieniędzy, oczywiście kapitału, którzy są obecnie oczywiście w Emiratach Arabskich na rynku bliskowschodnim, petrodolary, pieniądze ogromne, które są zgromadzone, nawet rządy poszczególnych krajów z Bliskiego Wschodu mają problemy z rozwojem swojej infrastruktury, bo Szejkwowie swoje prywatne środki finansowe gromadzą na kontach bankowych w tychże państwach, czy w Arabii Saudyjskiej, czy w Emiratach, lub na kontach szwajcarskich, więc co roku się toczą negocjacje. My wiemy, ponieważ latały Polskie Linie Lotnicze na Bliski Wschód, ja miałam kontakt z Ministerstwem Spraw Zagranicznych, jak duże były problemy, żeby uzyskać jakiegokolwiek pieniądze na rozwój szkolnictwa chociażby w państwach Bliskiego Wschodu, dlatego, że pieniądze są zgrupowane w bardzo wąskich elitarnych rynkach, i praktycznie tylko ci ludzie są bogaczami obecnie, także jeżeli uda się przełamać rynkowi amerykańskiemu rynek bliskowschodni, zgodzą się zainwestować na intratnych warunkach, żeby nie 51 proc., czyli pakietu kontrolnego akcji, czy też w dzierżawę wieczy-

sta, na 99 lat na określonych warunkach, żeby nie stracić prawa własności, to wówczas jest to szansa, że wpłyną konkretne pieniądze, które mają pokryć w kruszcu jak też w kapitale i wtedy ten kryzys może potrwać krócej i szybciej możemy dojść do pewnej sytuacji. Natomiast Polska. My musimy przede wszystkim zwracać uwagę, na to, kto jest naszym największym partnerem handlowym. To są Niemcy w tej chwili, którzy mają największy udział w wymianie handlowej. Jeżeli u nich się zacznie kryzys to musimy się liczyć z tym, że zaczną się ruchy również w stopach procentowych. Obecnie minister finansów, który wystąpił w telewizji kilka razy powiedział, że należy zachować spokój, bo na razie gospodarka polska jest pod ścisłą kontrolą, parametry są dobre i oceniam naszą gospodarkę polską jako silniejszą jeśli chodzi o parametry ekonomiczne spójności, niż gospodarkę amerykańską. Dziękuję.

Pan prof. Antoni Rogucki

Pani przewodnicząca, panie profesorze. W pana referacie zgubiło się jak gdyby tło nauki, które pan zawsze na pierwszym miejscu stawiał. Powstaje pytanie, co jest istotne, w zmianie rzeczywistości fizycznej i zmianie fotografii tej rzeczywistości. Rzeczywistość fizyczna zmienia się powoli, ma swój rynek, zmienia się fotografia jej i tę fotografię tworzy nauka, która wpawa idee, łączy korporacje, siódmej generacji nauki organizacji i zarządzania, istotny jest w nauce i rzeczywistości w szerzeniu zwrotnym instrumentalizm, korporacje ... najwyższą technologię, mają najlepsze instrumenty i kto ma wyższą technologię i lepsze organizacje zwycięża, ale zwycięża poprzez to co powinna nasza polska nauka dogłębnie opanować poprzez pieniądź, o którym mówi pani, że dla zacho-

wania równowagi ... i korzystania z ich talentów brakuje nam pieniędzy na zakupienie gotowych samolotów, które produkuje inna technika. Świat ten rzeczywista ma w zasadzie trzy rynki. Jednym rynkiem jest rynek wspólnego wyżywienia się, rynek konsumpcji. Niektórzy nawet mówią o rynku egzystencjalnym, bo są głodujący w świecie i są ... jakim narzędziem rozdzielić to wszystko. Trzy rodzaje pieniądza. Pieniądz konsumpcyjny dla obsłużenia rynku żywienia gospodarstwa domowego. Drugi pieniądz finansowo-przemysłowy, który inwestuje, który finansuje super potrzeby, bo latanie jest super potrzebą bez której przypuszczam, że 70 proc. ludzkości może się obejść, chociaż nie tak przy 6 mld i ... to może to nie być, ale tam gdzie są przełomy, to tam potrzeba spawaczy i na tych przełomach my jesteśmy, Polska na przełomie, więc spawaliśmy Europę przez wieki i teraz to zadanie zostaje u nas dalej. Jeżeli my dostrzegamy, że pieniądz nie przepływa należycie, to nie dostrzegamy naszych kłopotów budżetowych państwa. Państwo jest organizacją niekomercyjną, a najważniejszy ten rynek, który zabezpiecza rynek konsumpcyjny, to jest rynek przemysłowo-kapitałowy i takie rozwiązanie przyszłościowe, będzie zdaje mi się dla rynku rozwoju cywilizacyjnego potrzebne. Może to jest przedwczesne twierdzenie, ta hipoteza trzech rynków i trzech rodzajów waluty jest przedwczesna, ale zdajemy się uczyć finansów potrzeba. Takich wyrafinowanych tych, którymi grają na przyszłość dzisiaj i historii zmieniają. Dziękuję.

Pani prof. Elżbieta Maczyńska

Dziękuję bardzo. Jak państwo zauważyli, w wystąpieniu Pana Prof. Kuklińskiego było pokazane jak ewoluowały korporacje. Chciałam wobec tego zwrócić uwagę Państwa na książkę, która

się ukazała w Polsce i przeszła właściwie prawie bez echa. Mianowicie, książka pana prof. J. Bakana - naukowca i prawnika z Kanady - pt. „Korporacje, patologiczna pogoń za zyskiem i władzą”. Komentarz do tej książki znajdą Państwo na naszych stronach internetowych. Pokusiłam się o taki komentarz, chcąc sprowokować dyskusję, ale to się nie bardzo nie udało, a komentarz jest pod hasłem - *Korpożercy, korpolidy, czy korporacje ponadnarodowe zagrażają ludziom, państwu i konkurencji*. Zachęcam państwa do lektury książki J. Bakana, bo tezy w niej zawarte dobrze korespondują z przedstawioną tu ewolucją korporacji. Chciałabym Panu Profesorowi zadać jedno pytanie i poprosić o komentarz. Mianowicie Pan powiedział, że właściwie to co się dzieje obecnie na świecie jest przejawem schyłku cywilizacji zachodniej. A czy nie należałoby do tego podejść nieco inaczej, czy to przypadkiem nie jest tak, jak kiedyś było, gdy kończyła się cywilizacja rolna, wypierana przez cywilizację przemysłową. Czy teraz nie jest tak, że wszystkie problemy i zaburzenia, których doświadcza świat, mają związek właśnie z przełomem cywilizacyjnym, polegającym na schyłku cywilizacji przemysłowej i przechodzeniu do nowej, o której Pan tak pięknie w swoich książkach pisze. Podkreśla Pan, że przechodzimy do nowej cywilizacji, - gospodarki opartej na wiedzy. Ostatnio dodał Pan, że przechodzimy od „gospodarki opartej na węglu i wieprzowinie do gospodarki opartej na wiedzy”. Jeśli tak, to może warto byłoby bardziej dokładnie przeanalizować co się działo jak się kończyła cywilizacja rolna i zaczynała cywilizacja przemysłowa. W związku z tym moja teza jest taka, że wiele współczesnych problemów wynika stąd, że choć przechodzimy do nowej, bliżej niedodefiniowanej jeszcze cywilizacji, (ze

znakiem zapytania, nie wiadomo bowiem, czy to jeszcze będzie kapitalizm, czy to jest kapitalizm, skoro podstawą jest wiedza, a wiedzę mamy w głowach, więc gdzie t ci kapitaliści), to próbujemy problemy, trudności rozwiązywać stosując narzędzia właściwe dla cywilizacji industrialnej. Tymczasem one już się nie nadają do obecnej, wszechogarniającej nas cywilizacji, nazwijmy ją wirtualnej. Chciałabym, żeby Pan Profesor spróbował połączyć przełom, jak Pan go nazywa „koniec świata cywilizacji zachodniej” czy też , schyłek, czy kryzys, z bazującym na przełomie technologicznym schyłkiem cywilizacji przemysłowej. Dziękuję bardzo. Teraz oddaję we władanie salę Panu Profesorowi Kuklińskiemu, z prośbą w miarę możliwości o ustosunkowanie się do sformułowanych tu pytań i wątpliwości.

Pan prof. Antoni Kukliński

Ja przede wszystkim dziękuję państwu za uwagi dyskusyjne. Wydaje mi się, że te uwagi nie zachwiały tym gmachem, tylko ..., ale chciałbym jeszcze pewne rzeczy powiedzieć. Mianowicie, w tych materiałach powielonych macie państwo tekst Krzysztofa Rybińskiego „Liderom świata brakuje wizji”. Otóż, dla mnie w tej chwili jest, właściwie nie ma wielkoskalowych liderów świata. To jest jakiś kryzys straszliwy, ja opowiem państwu taką znowu dykteryjkę z własnego życia, która pokazuje świat. Otóż w 68 r. na wiosnę byłem w Nowym Jorku i oglądałem telewizyjne wystąpienie prezydenta ... i on powiedział, że nie będzie kandydował na następną kadencję i byłem wzruszony tym wystąpieniem. Wieczorem jak spotkałem jednego z moich nowojorskich przyjaciół, to powiedziałem o tym swoim wzruszeniu, taki wzruszające wystąpienie, itd. itd. a on mówi do mnie, Tony, to ty znasz trochę ten kraj, byłeś tutaj i

jesteś taki naiwny i głupi, przecież wezwali chłopaka i kazali mu to powiedzieć. Po 30 latach, czy w połowie lat 90. jednemu z naszych największych dyplomatów ONZ-owskich mniejsza o nazwisko, powtórzyłem tą historyjkę i zadałem pytanie, panie ambasadorze dlaczego elity amerykańskie nie wezmą chłopaka, to znaczy Busha, i nie powiedzą co ma robić. A on mi odpowiedział, że w tej chwili nie ma jednej elity amerykańskiej, to znaczy nie ma... Jeszcze jest jedna rzecz. Ktoś tam kiedyś powiedział jak Otóż była uwaga ... tych dwóch kandydatów na prezydenta Stanów Zjednoczonych to są mizerne postacie, które nie mają nic do powiedzenia wielkiego o tym kryzysie i że to nie jest tak, że za rogiem czeka ... który wygłosi porywające przemówienie i pokaże jakąś drogę do ... Nie, to jest człowiek o bardzo miernych kwalifikacjach, człowiek, który by nie został prezesem korporacji, podkreślam ... i jest bardzo głęboki kryzys, a teraz pytanie jest, krótko mówiąc co się stało na świecie, że jest kryzys wyłaniania elit, wszędzie. Jak się w Polsce mówi, że mamy takie zastrzeżenia, trochę inne, to zastanówmy się jak wygląda mechanizm wyłaniania elity w społeczeństwie polskim i oddawania tej elicie władzy i to jest problem. Wobec tego w moim przekonaniu, jeżeli ta nowa cywilizacja, ona musi stworzyć mechanizm wyłaniania elit, myślących długookresowo i myślących solidarnie w skali szerszej niż obecnie. I ten właściwy kryzys, to jest kryzys tego, że my nie mamy elit. Proszę państwa było kiedyś spotkanie na temat rocznicy Branda ... i ja zadałem pytanie, dlaczego w Europie w pewnym momencie ... był a dlaczego w tej chwili nie ma takich postaci. Otóż, proszę państwa, ktoś powiedział, że środki masowego przekazu amerykańskie przez 50 lat pracowały nad tym, żeby ogłupić

społeczeństwo amerykańskie i to ogłupione społeczeństwo daje taki mechanizm wyłaniania elit. Proszę państwa, popatrzmy na polską telewizję, to jest gigantyczny mechanizm do ogłupiania 40-mln narodu. Ta telewizja nic nie mówi o tym, co się dzieje ... nic nie mówi o kryzysie Stanów Zjednoczonych, nic nie mówi o tym, co się dzieje w Chinach, Indiach itd. tylko mówi o tym, że jakaś pielęgniarka źle przewinęła niemowlę w jakimś szpitalu i to jest fakt dla 38 mln Polaków. Otóż, czyli krótko mówiąc ja nie wiem, ale jest, czy świat potrafi odbudować ... czy on powstanie w poszczególnych krajach, w poszczególnych kontynentach itd. Teraz i na tym tle leninowskie pytanie co robić. ... Mnie się wydaje, że trzeba wziąć poważnie tą frazeologię Klubu Rzymskiego, to znaczy, że istnieje ..., że istnieją globalne interesy, globalny sposób patrzenia na sprawy świata, i że trzeba nad tym się zastanawiać, że tylko poprzez spojrzenie na globalne interesy w układzie, jest również zbawienie dla poszczególnych kontynentów, itd. itd. Trzecia sprawa jest taka, że ja zawsze staram się unikać w moich wypowiedziach nigdy nie ma ideologii antykorporacyjnych, ja nie jestem ..., ja widzę słabości, ale ciągle ta korporacja transnarodowa jest najdoskonalszą organizacją na świecie, czy to się komu podoba, czy nie podoba, to są fakty i o tym trzeba pamiętać. Następna sprawa, to jest, ale ja myślę, że nie trzeba przemilczać pomysłu o ... to nie jest taki głupi pomysł jak on wygląda. I mnie się wydaje, że to jest sposób wprzęgnięcia tego ogromnego potencjału korporacji transnarodowych, to jest ogromny ... Jednak jak się popatrzy na to, ja powiem państwu, jednak ja kiedyś na spotkaniu Klubu Rzymskiego był prezes, jaki to był skromny człowiek. Tam nie było pięciu policjantów koło niego, można było z nim

spokojnie rozmawiać. Jak pojawia się nasz premier, to jest cały aparat, ... państwo jak jest bardziej taką skomplikowaną maszyną niż korporacja. Następna sprawa to jest neoliberalizm. Proszę państwa krytyka neoliberalizmu, nie znaczy krytyki liberalizmu. Ja uważam, że liberalizm jest jedną z największych ideologii w historii ludzkości i musi pozostać w historii ludzkości. Natomiast myśmy mieli tą szczególną formę liberalizmu zorganizowaną przez ... i np. na początku lat 90. już w tej chwili nieżyjący św. pamięci ... on się śmiał z tej ideologii Notabene ominęła go nagroda Nobla, bo ... Czy liberalizm jest tym ważnym pojęciem. Ja myślę, teraz powiedzmy o Chinach i o cywilizacji zachodniej. Czy państwo zwrócili uwagę na to, że w tej chwili, że Chińczycy właściwie cicho są i nic się specjalnie o Chinach nie mówi, tak jakby Chiny nie były na tym świecie. A przecież wystarczy jeden ruch ze strony Chińczyków, na co zwracał uwagę prof. Rybiński, mianowicie, żeby tylko powiedzieli, że oni nie będą kupować obligacji z amerykańskiego skarbu państwa, albo rzucają na początek 100 mld i Amerykanie są załatwieni, dolar i wszystko jest załatwione. Ale, Chińczycy są na tyle rozsądni, że oni pilnują własnych interesów. Oni mają tysiąc miliardów obligacji i oni nie chcą, żeby te obligacje straciły ..., ale jest jeszcze inna rzecz. Mianowicie, że ... był bardzo ciekawy artykuł, czy wiecie państwo, że do stacji orbitalnych za dwa lata Amerykanie będą dowożeni przez Rosjan, ... a nowy wahadłowiec nie jest gotowy i wobec tego komunikacja jest w rękach Rosjan. Teraz ... w pewnym momencie Chińczycy powiedzą, że my teraz ... Chińczycy nie chcą dopuścić do tego, bo jak upadnie dolar to ich pula obligacji też spadnie do zera. Natomiast przyjdzie taki moment, że Chińczycy wejdą na materialny rynek

amerykański, zaczną masowo kupować nieruchomości, przedsiębiorstwa, itd. itd. Krótko mówiąc wymienią te obligacje i wejdą rzeczywiście i mnie się wydaje, że pół roku, rok będziemy słyszeć jak masowo są przejmowanie nieruchomości w Stanach, itd. itd. Dodajmy jeszcze jedną rzecz propozycji Chińczyków i Amerykanów. U Eugeniusza ... w jego pismach znajduje się takie zdanie dlaczego zginęła Rzeczpospolita. Rzeczpospolita zginęła dlatego, że nasi ... nie płacili podatków. Polskie ziemiaństwo i polska arystokracja od czasu Batorego ... I tam ... reprodukuje list arystokracji galicyjskiej po pierwszym rozbiore, że ... Co to znaczy rozbiory Polski. Rozbiory Polski znaczy to, że wkroczyła wojsko i policja i zaczęły egzekwować podatki. Przed 10, czy 15 laty taki jest neoliberal włoski ... prof. powiedział, co mnie się wydawało szokujące, że zmierzamy do takiego świata, że podatki będą płacili tylko biedni. Otóż proszę państwa Bush jest prezydentem, który to zrealizował. Wprowadził masowe obniżki podatków dla najbogatszych, on to zrealizował. I z jednej strony się masowo zwalnia najbogatszych z podatków, a z drugiej strony się pożyczają pieniądze od Chińczyków. Czyli krótko mówiąc, żeby obniżyć podatki swoim najbogatszym, swojej arystokracji, Potockim, Lubomirskim itd. itd. do dzisiejszego czasu. On prowadzi wojnę w Iraku za pożyczone pieniądze, znowu od Chińczyków. Proszę państwa, przecież to jest wszystko ... to jest szaleństwo. To tyle o Chinach. Oczywiście proszę państwa ja się zgadzam co w tej chwili ... to nie jest tylko kryzys cywilizacji ..., to jest kryzys cywilizacji w ogóle i m.in. to jest sprawa przejścia od gospodarki przemysłowej do gospodarki poprzemysłowej szeroko rzecz biorąc. Ale ja uważam proszę państwa, że my musimy zawierać, pamiętać o

krytycznej ocenie cywilizacji zachodniej, o tym jak Hiszpanie zachowali się w Meksyku, o rozmaitych cudach. To wszystko trzeba pamiętać, ale trzeba pamiętać i o tym, że jednak były pozytywne osiągnięcia, a z drugiej strony trzeba pamiętać o tym, że my w tej chwili mamy prawo do obrony cywilizacji zachodniej. Nie wolno zajmować stanowiska, że my nie bronimy cywilizacji zachodniej. I stąd mój apel do ateistów i ... - panowie, nie potrzebujecie wierzyć w Pana Boga, to jest ... ale musicie wierzyć w cywilizację zachodnią, w cywilizację ... bo cywilizacja ... jest potrzebna do zdefiniowania cywilizacji europejskiej i ... Muzułmanie nie będą nas szanować jeśli my nie będziemy określać się cywilizacyjnie w tym przypadku cywilizacji ... Taka jest sytuacja. Więc ja myślę, że co innego jest i oczywiście, że my będziemy funkcjonować w XXI w. w tym świecie multicywilizacyjnym, ale to nie znaczy, że cywilizacja zachodnia nie musi bronić swojej tożsamości. Druga rzecz, i mnie się wydaje w dalszym ciągu to jest jedna z kluczowych spraw, ci Amerykanie i Europejczycy się porozumieją. Jest taka opowieść jednego z prezydentów amerykańskich trzymajmy się raczej bo inaczej zawiśniemy osobno. Otóż to jest dokładnie co się dzieje w tej chwili. Albo się będzie świat zachodni trzymał razem, albo zawiśnie osobno. Lenin powiedział kiedyś, że jak zamówimy, jak będziemy chcieli powiesić kapitalizm to powróż zamówimy w Londynie i Londyn nam dostarczy powróż najwyższej jakości do powieszenia kapitalizmu. Otóż, kapitalizm ma w sobie odruchy samobójstwa. I teraz, czy te odruchy samobójstwa się opanuje czy nie, to zobaczymy. Wreszcie o Polsce. Ja myślę, że z jednej strony, ja mam odpowiedź taką, że jak ktoś mi mówi o obecnych sytuacjach w Polsce, itd. itd. to ja odpowiadam, ja jestem obywa-

telem Polski Jagiellonów, to znaczy tej Polski, która w XV i XVI w. była poważnym dobrze zorganizowanym krajem, miała dobrze zorganizowane wojsko, miała Kopernika, itd. itd. i ja jestem dumny z tego, że jestem obywatelem Polski ... Ale mnie się wydaje, w niedzielnym dodatku jest do dziennika Europa jest taki druzgocący artykuł o polskiej scenie politycznej w przeciągu ostatnich 20 lat. Nie trzeba przesadzać z tym, oczywiście, ale ta polska scena polityczna nie jest jedyną sceną w Polsce, bo jest scena przedsiębiorstwa, itd. różne sceny. Więc oczywiście będziemy jako Polacy odpowiadali na pytanie, ja stawiam takie pytanie - jak gospodarowaliśmy klejnotem odzyskanej niepodległości w ciągu ostatnich 20 lat. Na ile wykorzystaliśmy szanse tego klejnotu, a na ile zmarnowaliśmy. I to jest pytanie, jak ktoś mówi o następnych 20 latach, to trzeba znowu odpowiedzieć na pytanie, czy jest szansa i nadzieja, że Polska będzie lepiej gospodarowała swoim talentem, itd. itd. w ciągu następnych 20 lat. I czy jest szansa na to, że my wyjdziemy wreszcie z cienia europejskiej ... bo ta walka w przeciągu 20 lat to będzie to, czy Polska w dalszym ciągu będzie na europejskiej peryferii czy nie będzie i trzeba pamiętać, i jeszcze jest jedna uwaga. To nie prawda, że jest Polska, Polska jest fikcją. De facto są dwie Polski, są dwa polskie społeczeństwa, nazwijmy je innowacyjne i antynowacyjne, ... ale to jest kraj głęboko dualny. I wcale nie ma pewności, że ta innowacyjna europejska Polska zwycięży, a ta skanseniczna Polska przegra. I to jest. Mnie się wydaje, że warto studiować sprawę dualizmu w krajach europejskich. Dualnym krajem są Włosi, dualnym krajem są Niemcy, dualnym krajem jest Polska, tylko te dualizmy różnie wyglądają. Ale ten dualizm, czyli wewnętrzne pęknięcia krajo-

we jest bardzo ciekawym zagadnieniem teoretycznym, który warto ... Ja myślą proszę państwa, że to jest wszystko co ja chciałem powiedzieć. Przepraszam jeśli nie odpowiedziałem precyzyjnie na wszystkie tutaj. Może jeszcze jedną rzecz dodam, że niewątpliwie jest jakieś, trzeba pamiętać jeszcze o jednym, że oczywiście obrońcy neoliberalizmu powiedzą, że neoliberalizm wyzwolił energię i był źródłem postępu przez 20 lat. I to jest pogląd, który można w jakiś sposób uzasadniać, ale w każdym razie neoliberalizm jako recepta rządzenia na przyszłość, jest niewątpliwie aktem historycznym. Teraz czy się wyłonią elementy neokęszizmu przykładowo biorąc, bo są takie ... W każdym razie jest sytuacja taka i dlatego powinniśmy, wrócimy do tego na następnych posiedzeniach. I dlatego w tej chwili szczególnie istotne jest pytanie ..., dokąd idziesz o Polsko. Jak Polska ... swoją przyszłość w tym turbulentnym świecie XXI w. Dziękuję państwu bardzo.

Pan prof. Aleksander Łukaszewicz

... że gospodarka amerykańska znajduje się w stanie doskonałej

Pani prof. Elżbieta Maczyńska

Dziękuję bardzo. Proszę Państwa, chciałabym przypomnieć, że Pan Prof. Kukliński wystąpił w potrójnej roli. Po pierwsze jako znawca zmian jakie się dokonują w świecie i specjalista od futurologii. Po drugi jako przewodniczący Polskiego Towarzystwa Współpracy z Klubem Rzymskim. Po trzecie, jako przewodniczący naszego Forum Myśli Strategicznej. Panie Profesorze chciałabym Panu bardzo podziękować i przypomnieć Pańskie zaproszenie na nasze następne organizowane przez pana profesora seminarium, pt. Quo vadis Polonia, Pytanie dokąd

zmierza Polska, wszystkich nas interesujące. Wyniki debat i innych prac znajdują Państwo na stronie naszej internetowej, Zachęcam do lektury. Zachęcam do dyskusji, zachęcam do nadsyłania autoryzowanych wypowiedzi. Dziękuję Państwu. Dziękuję Panie Profesorze.

Pan prof. Antoni Kukliński

Dziękuję bardzo.